

som disciplin och äldres villkor och handlingsutrymme i det nutida samhället.

Odéns genomgång av alternativa källmaterial är i huvudsak både inspirerande och imponerande men blir på vissa ställen lite rumphuggen bl.a. i artikeln ”Gamla kvinnors krämpor”, där hon bara lyfter skönlitteraturen som källmaterial i en kort passus eller i ”Vem hade makt och inflytande i ett äldre samhälle?”, där de ekonomiska realiteterna endast nämns kort i en hänvisning till Erland Hofstens bok *De äldre i samhället* (del II, 1983).

I huvudsak är det dock det gedigna hantverket och det skickliga sättet att presentera sin forskning som läsaren fastnar för. Odén beskriver sig på ett ställe i boken som en ”gammal popperian” och det lyser igenom i hennes sätt att bygga upp sina artiklar där man får följa hennes utforskande av olika teser, falsifierande och värderande mot nytt material. Det är ett sätt att skriva som fångar läsaren och som, om man har det minsta historieintresse, inspirerar läsaren att själv dyka ner i arkiven och söka efter svar på de stora gåtorna. Dessutom tror jag att det finns många pedagogiska poänger i hur Odén resonerar och prövar teser gentemot källmaterial. I vissa av hennes artiklar blottläggs den vetenskapliga processen föredömligt tydligt, vilket säkert kan vara nyttigt för såväl andra forskare som forskarstuderande att ta del av.

Birgitta Odéns betydelse för äldre och åldrande som forskningsområde är otvetydigt. Hon har genom sina arbeten bidragit till ett ifrågasättande av vår samtids syn på åldrandet och genom sin skarpa logik och sitt sökande i alternativa och disparata källmaterial problematiserat historiens förhållande till nutidens uppfattningar och myter om åldrande och äldre. Egentligen är det konstigt att en samlad bok med artiklar inte kommit förrän nu. I en bok som bygger på samlade artiklar blir det dock lätt upprepningar och det gäller även den här boken. Läser man den från pärm till pärm så får man leva med en hel del upprepningar, men jag tror å andra sidan inte att det är så den är tänkt att läsas. Istället kan den ses som ett samlingsverk i vilken man kan läsa valda artiklar utifrån intresse. Som sådan samling är den utmärkt. Den fungerar också som en inspirerande introduktion till forskning om åldrande och äldre, samt till källkritik som metod. Boken borde därför vara en självklar läsning för alla som intresserar sig för äldre och åldrande som forskningsområde.

Janicke Andersson, Lund

Anders Ekström & Sverker Sörlin: *Alltings mått. Humanistisk kunskap i framtidens samhälle*. Norstedts, Stockholm 2012. 288 s. ISBN 978-91-1-304433-0.

Vad ska man ha humanistisk kunskap till? Konstigt nog söker den frågan inte sällan sitt svar. Både frågan och svaret är utgångspunkten för idéhistorikerna Anders Ekströms och Sverker Sörlins bok *Alltings mått – Humanistisk kunskap i framtidens samhälle*.

Ekström och Sörlin reagerar på att humanioras betydelse i samhället inte syns tillräckligt samtidigt som kulturella aspekter på flera samhällsproblem blir alltmer centrala. Miljö, globalisering, utbildning och jämställdhet är bara några exempel på kunskapsfält som vore svåra att tänka sig utan humaniora.

Humanister har dessutom en stor arbetsmarknad. Men den är otydlig och svår att få ett enhetligt grepp om. Med humanistisk examen får man också räkna med lägst lön i förhållande till utbildningsinsatsen. Likväl kan vi räkna in 30 000 personer i arbetslivet med humanistexamen (lärare oräknade). Det är fler än både läkare och socionomer.

Det är paradoxalt hur kulturvetenskaperna å ena sidan har expanderat starkt under hela 1900-talet, å andra sidan har marginaliserats ur samhälls- och forskningspolitisk synvinkel. I den svenska kunskapspolitiken är det som om humaniora successivt har skrivits ut med hänvisning till nytta, framsteg och innovation. Och från humanisternas sida, menar författarna, har man mött denna marginalisering utan försvar men med en märklig inåtvänd upphöjdhet parad med ett slags avståndstagande från politiskt mer omhuldade kunskapsområden som teknik, naturvetenskap och medicin.

Så, vad ska vi göra? Om man ska tro Ekström och Sörlin är det först en grannliga uppgift att finna rätt position för att överhuvudtaget diskutera. De flesta tidigare debatter har enligt författarna präglats av ett slags gnällig humanistisk återställarpolitik och strävan att vända sig inåt, till det egna, snarare än till det omgivande samhället. Jag är inte så säker. Humaniora är ett vidsträckt fält med ämnen och aktörer som arbetar under olika förutsättningar. I min vardag vid Lunds universitet har jag svårt att känna igen någon inåtvändhet, däremot en ovana vid att hävda sin betydelse och här och var svag självkänsla.

Ekström och Sörlin pekar trots allt på hur humaniora befinner sig i en produktiv fas. Vägen framåt handlar om bl.a. utvecklad mångvetenskap, samarbete med andra

kunskapsområden som medicin och miljövetenskaper och tätare integration mellan utbildning och forskning. Det är kloka förslag men svarar inte på grundläggande frågor om hur t.ex. den statliga anslagsfördelningen ska bli mer rättvis, hur vetenskaplig kvalitet ska fastställas/mätas eller hur cirkulationen av lärare och forskare mellan lärosätena ska öka.

Under de senaste åren har universiteten fått större självstyre i förhållande till staten. Men som finansär är förstås staten fortfarande störst och har därmed också redskapen att styra genom resursprioriteringar. Ekström och Sörlin menar att universiteten inte har utnyttjat den nyvunna autonomi, delvis på grund av orörliga organisationer och idétorka. Vad humaniora ska vara bra

för har vare sig staten eller universiteten själva mycket att säga om. Den kombinationen är givetvis förödande och dessutom självgenererande.

Den här boken är en bra ögonöppnare för problem och möjligheter som humaniora står inför. Vid några tillfällen kan jag tycka att argumentationen hade vunnit på litet mindre självsäkerhet, färre ironier och försiktigare generaliseringar. Jag har inte tänkt så mycket på saken tidigare, men efter läsningen av boken står det klart att jag i egenskap av humanist slits mellan två identiteter: högmodig underdog och bärare på perspektiv och kompetenser centrala för studiet av vår tids stora problem.

Lars-Eric Jönsson, Lund